

STIGFINNAREN

Arkeologi och kulturhistoria consulting

FÖRELÄSNINGAR

Järnframställning under förhistorisk tid och medeltid

Under järnåldern och medeltiden ägnade vi oss åt järnframställning på ett sätt som brukar kallas för "lågteknisk". Metoden är dock allt annat än lågteknisk. Från bl a Gävleborgs län finns tusentals lämningar som tecken till att vi behärskade järnframställningen till fullo och ett antal platser har undersökts arkeologisk med intressanta resultat.

Järnålderns odling (gäller företrädesvis i Hälsingland)

Den äldre järnålderns byar och gårdar ligger idag i ren skogsmark, men vid tiden runt Kristi födelse var det ett jordbrukslandskap här av en omfattning som vi bara anar. Odlingstekniken var annorlunda och forskningen runt detta har börjat och vi förstår hur man bott och odlat sina åkrar.

Medeltidens farsot digerdöden och ödebyar

Spåren i landskapet efter medeltidens värsta farsot, digerdöden, syns ännu i form av ödelagda byar. Digerdöden lär ska ha skördat inemot 50 % av befolkningen i vissa svenska landskap. Än i dag berättas om pestens härjningar i intressanta sägner. Såväl Gästrikland som Hälsingland har spår efter farsoten.

Medeltida timmerhus och årsringsdateringar

Därhelst du minsta anar kan det finns en kvarlämnat byggnad från medeltiden. Ett av de sätt som används för att spåra dessa timmerhus är årsringsdatering, eller dendrokronologi som det egentligen heter. Vad är dendrokronologi och vilka hus känner vi till från medeltiden? Hur kan man lära sig se på ett timmerhus hur gammalt det är?

Kolning under vikingatiden

Under vikingatiden och större delen av järnåldern kolade man i grop i marken för att få det kol man behövde till järnframställningen. Två lyckade, försök med kolning i grop gjordes hösten 1997 i Alfta och hösten 1999 i Färila. Föredraget beskriver hur vi gjorde.

Om byggnadsarkeologi

En gren av arkeologin brukar kallas byggnadsarkeologi. Här tittar man bl a på detaljer i kyrkor och försöker med olika metoder utröna hur gamla olika delar i en kyrka är. Exempel på kyrkor som granskats lite närmare är Trönö gamla kyrka, Söderala kyrka och Bollnäs kyrka, men alla kyrkor som har medeltida murverk kvar kan ha mycket att berätta för en byggnadsarkeolog.

Vägarnas historia i Gävleborgs län

Genom Gävleborgs län leder ett vägnät av hög ålder. Vissa av dagens vägsträckningar är äldre än andra, men de äldsta har funnits på samma plats i tusentals år. Vägarna kantas av information, såsom avspärningar, milstolpar och väghållningsstenar.

Marinarkeologiska upptäckter i Gävleborgs län

Den marinarkeologiska grundforskningen i länet har bara börjat, ändock sker upptäckter av mer eller mindre sensationellt slag hela tiden. Bland dessa kan nämnas troligen medeltida skeppsvrak

och nyupptäckta avspärrningar som led i den medeltida krigsföringen. Även lämningar på land skvallrar om vad som finns under vattnet.

Runstenar och runristare

Även om Gävleborgs län inte tillhör den del av Sverige som kan stoltsera med hundratals runstenar, så finns här ändå en samling runstenar av speciellt intresse, både vad gäller texterna som bilderna. Runristarna är desamma som ristade stenar i Uppland och andra landskap. Varje ristare har sin specialitet.

Sägner som arkeologiska sanningar

Varje sägen har sin kärna av sanning och man kan komma sanningen på spåren genom att skala av ”broderierna”, ungefär som när storfiskaren talar om hur stora fiskar han fått. Ett antal sägner som berättats mig har kontrollerats vetenskapligt och visat sig till stor del vara sanna. Kanske har ni sägner att berätta, som vi tillsammans kan forska vidare om.

Kort om islands tidiga historia

Islands tidiga historia, från vikingatiden och framåt, speglar till viss del även Sveriges historia, eftersom de skalder som fanns på Island skrev ned allt de hörde berättas om Danmark, Sverige och Norge. Följ med på en vandring genom delar av Islands historia.

Årsunda vikingaby

I Årsunda i Gästrikland byggs som bäst en rekonstruktion av en vikingatida by, med långhus, smedja, kokhus, fähus samt flera andra byggnader i olika tekniker. Här finns även redan djur av äldre lantraser. Odlingar av råg, korn och ärtor skall tillkomma liksom en alldeles egen ugn för järnframställning. Vid bryggan kanske vikingabåtar anlägger.

Respektive sockens egen förhistoria och medeltid

Varje socken eller trakt har sin egen förhistoriska och medeltida bakgrund. Bilden speglas av socknens fornlämningar och fynd. Kusten är naturligtvis inte lika som inlandet och de norra länsdelarna inte lika som de södra. Förutom fornlämningar och fynd speglar även ortnamnen historien.

Allmän information om föredragen

Samtliga föreläsningar/föredrag beräknas till en timme. Efter detta, och under föredraget, finns möjlighet till frågor. Till flertalet föredrag visas diabilder och/eller OH-bilder, i något fall även kortare videoinspelningar. Speciellt inbjudna gäster till föreläsningen kan förekomma som överraskning.

Jag kan själv hålla med diaprojektor och duk, men inte OH-apparat, video, TV.

Föreläsningarna går naturligtvis att kombinera eller göras kortare/längre efter önskemål. Även andra förslag och önskemål till föreläsningar kan diskuteras. Priset för en föreläsning är 1600 kronor exkl. moms. Till detta tillkommer resersättning motsvarande 25 kr/mil exkl. moms, dock maximerat till 500 kronor (gäller upp till 15 mil från Hedesunda).

Priserna gäller fram till 09-12-31.

Välkomna med era beställningar! Elise Hovanta, arkeolog

Kontaktinformation

Stigfinnaren Arkeologi och kulturhistoria consulting

Bysjövägen 17, 810 40 Hedesunda

Tel + fax: 0291-700 28

Mobil: 070-399 17 12

info@stigfinnaren.nu